

Informatie-oorlog

Korte toelichting

Behalve een militaire aanval van het Russische leger op Oekraïne wordt er van alle kanten ook een informatie-oorlog gevoerd. Zo is aan beide kanten sprake van desinformatie. Met 'fake news' proberen beide kanten op televisie, in de krant en op sociale media de bevolking te beïnvloeden. In deze werkvorm beantwoorden de leerlingen vragen over deze pogingen tot desinformatie, wat ertegen gedaan wordt en hoe zij zelf informatie uit desinformatie kunnen halen.

Leerdoelen

- Leerlingen leren wat er met desinformatie bedoeld wordt en kunnen enkele voorbeelden van desinformatie noemen.
- Leerlingen leren enkele begrippen die met desinformatie te maken hebben.
- Leerlingen begrijpen hoe en waarom het verspreiden van desinformatie ingezet wordt als instrument in een oorlog.
- Leerlingen vergroten hun vaardigheden om filmpjes op social media te analyseren op betrouwbaarheid.

Benodigheden

- Geprinte werkbladen (1 per groepje van twee leerlingen)
- Blad Woordenlijst (1 exemplaar als naslagwerk voor de leerlingen)
- Blad Verboden Woorden (een exemplaar om te laten zien aan de 'uitlegger')

Duur

20 minuten

Bronnen

- Zo checkt Benjamin oorlogsvideo's uit Oekraïne, Nieuwsuur, 27-2-2022
<https://nos.nl/l/2418975>
- Zo wapen je jezelf tegen desinformatie over de oorlog in Oekraïne, NRC Handelsblad. Menno van den Bos, 01-03-2022
<https://www.nrc.nl/nieuws/2022/03/01/zo-wapen-je-jezelf-tegen-desinformatie-over-de-oorlog-in-oekraïne-a4095491>
- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/28/oekraïense-grenswachters-op-slangeneiland-leven-nog-ze-zijn-gev/>

Stappenplan

1. Leg uit wat de reden is voor deze les. 'Vandaag gaan we het hebben over nepnieuws. Je komt het vanwege de oorlog tussen Rusland en Oekraïne waarschijnlijk veel tegen op sociale media. Een bekende uitspraak is: "In oorlogen is de waarheid het eerste slachtoffer.'" Vraag aan de klas: 'Wat betekent deze uitspraak?'
Antwoord: vanaf het moment dat een oorlog van start gaat zullen beide partijen liegen om de oorlog te

winnen.

Ga verder met je inleiding: 'Zo bleken de Oekraïners op Slangeneiland zich niet doodgevochten te hebben, zoals de Oekraïense president vertelde, maar gevangen te zijn genomen. En wordt op de Russische televisie niet gesproken van een inval, maar van een bevrijding. Vandaag gaan we kijken wat nepnieuws is en hoe je het kunt onthullen. Het doel van deze les is niet dat jullie alles op sociale media over deze oorlog als onwaar gaan zien. Maar dat je wel kritische vragen stelt bij alles wat je op sociale media te zien krijgt. Voor een democratie is het namelijk heel belangrijk dat we betrouwbaar nieuws hebben.'

2. Verdeel de klas in groepjes van twee en deel de werkbladen uit.
3. Laat het filmpje van de NOS zien en laat de leerlingen de vragen invullen.
4. Laat de leerlingen het artikel van de NRC lezen en de vragen invullen.
5. Bespreek de antwoorden met de klas.
6. Verdeel de klas in groepjes van twee leerlingen.
7. Vraag de groepjes om een filmpje van de oorlog van hun sociale media te halen om te analyseren. Let op dat ze geen te gruwelijk beeld gebruiken. Liefst een beeld dat ze al eerder zijn tegengekomen. Gebruik hiervoor het werkblad. Ze krijgen hiervoor 15 minuten.
Tip: mocht dit te lastig zijn, dan kun je er ook voor kiezen om zelf een beeld te kiezen en te analyseren met de klas.
8. Laat de filmpjes op het bord zien en bespreek de antwoorden klassikaal.

Optioneel: verboden woorden

9. Bespreek de woordenlijst met de klas. Dit zijn allemaal woorden die met desinformatie te maken hebben en die de afgelopen tijd in het nieuws zijn geweest. Als de leerlingen de woorden lastig vinden dan mag je ze de lijst meegeven.
10. Verdeel de klas in groepjes van twee leerlingen. Bespreek de woordenlijst klassikaal. Wie weet de betekenis van deze woorden? Noem een woord en vraag of de leerlingen het antwoord opschrijven.
11. Verdeel de klas in maximaal 6 groepen (van 4 à 5 leerlingen) en leg uit dat jullie 'het verboden woord' gaan spelen. Roep het eerste groepje naar voren. Eén leerling blijft (dit is 'de uitlegger'). De andere leerlingen van het groepje moeten even naar de gang (dit zijn de 'raders'). Schrijf op het bord de drie verboden woorden. De 'uitlegger' mag deze woorden niet zeggen. Vertel aan de uitlegger vervolgens welk woord hij in 1 minuut moet omschrijven aan de 'raders'. Schrijf dit woord even op het bord zodat alle leerlingen het kunnen zien. Haal het daarna weer weg. Per opdracht krijgt de groep 1 minuut.
12. Roep de leerlingen weer binnen en laat de uitlegger het woord omschrijven. De rest van de klas let op of het goed gaat. Het groepje krijgt een punt als het woord wordt geraden. Bij een verspreking is de uitlegger af en is het volgende groepje.
13. Herhaal dit bij de volgende groepjes.